

ฟช
๑. ๒๖๖

ศิลปากร

THE SILPAKORN JOURNAL

Vol. 33, No. 6 January-February 1990

นิตยสารของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ ๓๓ เล่มที่ ๖ มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

ฟช
๑. ๒๖๖

ฉบับพิเศษ

• SPECIAL ISSUE

ประเทศไทยกับเส้นทางสายแพร์ไหมทางทะเล

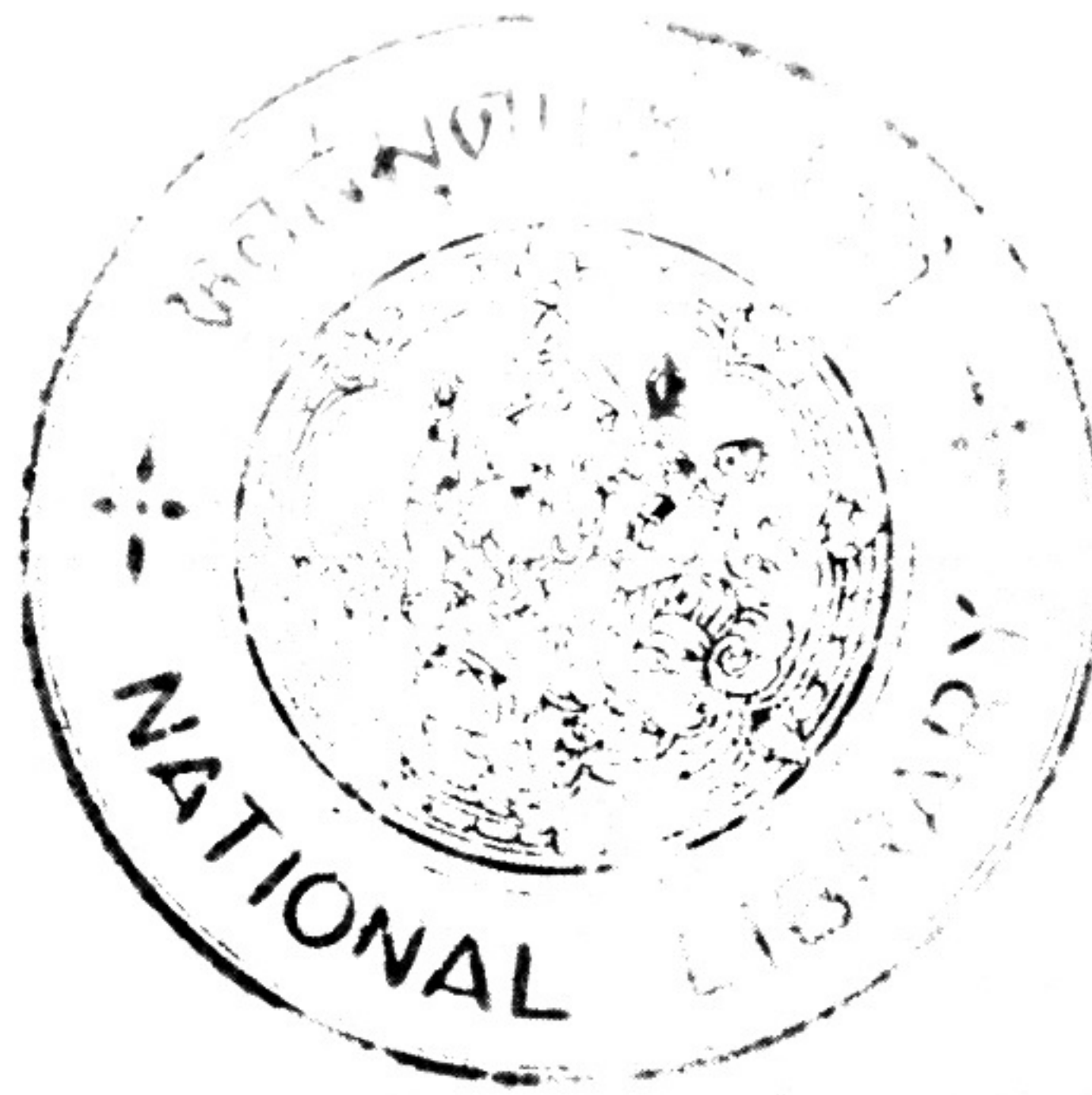
Thailand And The Maritime Silk Routes

ศิลปากร (ISSN 0125-053)

THE SILPAKORN JOURNAL

ปีที่ ๓๓ เล่มที่ ๖ มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

Vol. 33, No. 6 January-February 1990

สารบัญ CONTENTS

EDITORIAL
บทบรรณาธิการ

2

**Thailand and the Maritime Silk Route :
The Role of the Ancient Ports and Harbour Cities in Thailand**
ประเทศไทยกับเส้นทางสายแพรไหมทางทะเล :
บทบาทของเมืองท่าโบราณในประเทศไทย

Tharapong Srisuchat
ธราพงศ์ ศรีสุชาติ

4

**Significant Archaeological Objects in Thailand
Associated with Maritime Trade**
หลักฐานโบราณคดีเกี่ยวกับสินค้าสำคัญในการค้าทางทะเล

Amara Srisuchat
อมรา ศรีสุชาติ

24

Analysis of the Inscriptions Found at Yarang
วิเคราะห์จารึกเมืองยะรัง

Kongkaew Weeraprajak
ก่องแก้ว วีระประจักษ์

35

The Europeans in Ayutthaya
ชาวตะวันตกในกรุงศรีอยุธยา

Pirak Chavanakriangkrai
พิรัช ชวนะเกรียงไกร

51

**Prasat Nakhon Luang at Ayutthaya and Its History Relating
to the Contact with Sri Lanka and Cambodia**
ปราสาทนครหลวง

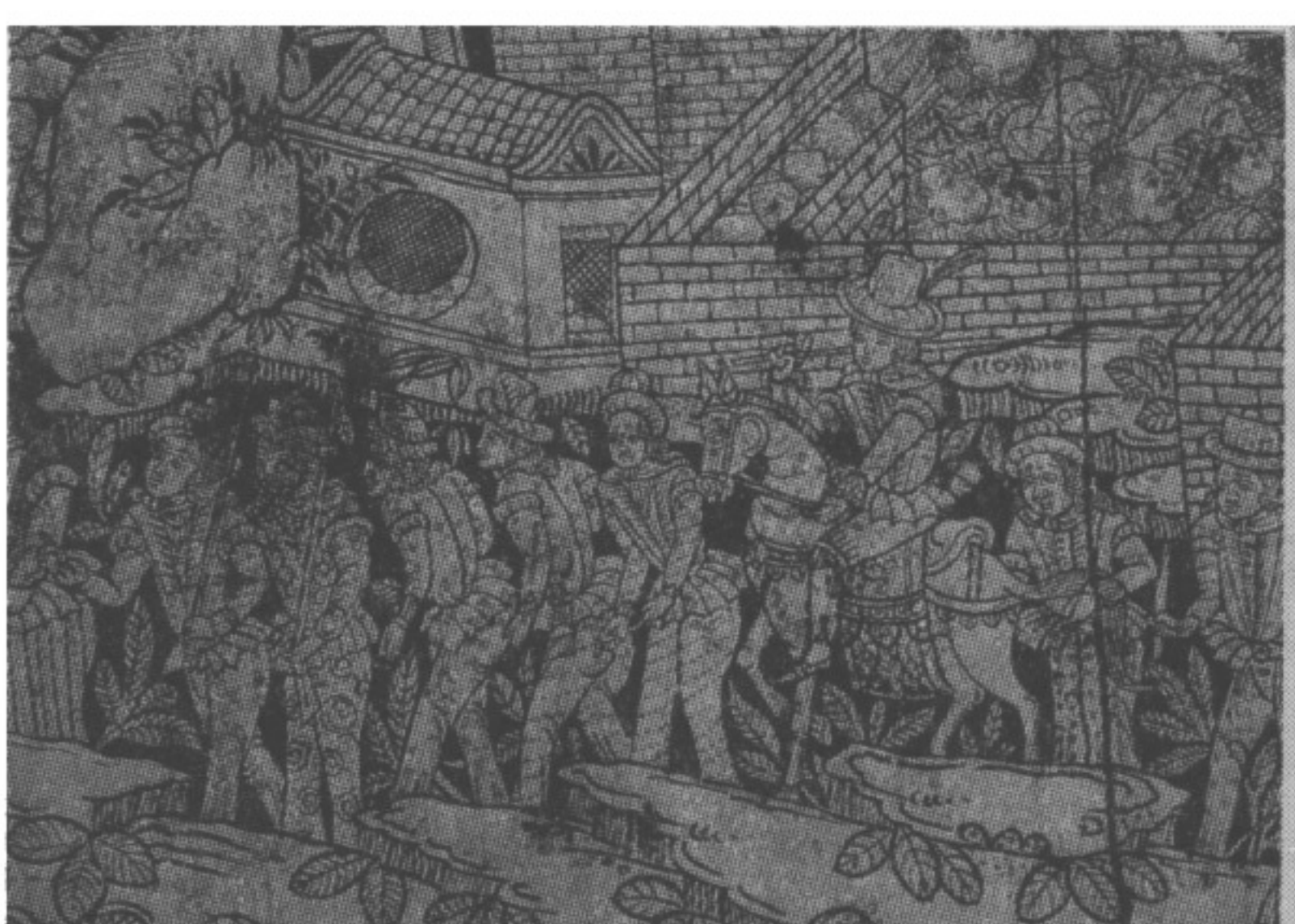
Patipat Pumpongpaet
ปฏิพัฒน์ พุ่มพงษ์แพทย์

65

**Foreign Aspects Presented in Decorative Designs
on Thai Gilt Lacquered Cabinets**
ชนต่างชาติบนตู้ลายทอง

Niyadah Tasukon
นิยะดา ทาสुकอน

74

Analysis of the Inscriptions Found at Yarang

Kongkaew Weeraprajak

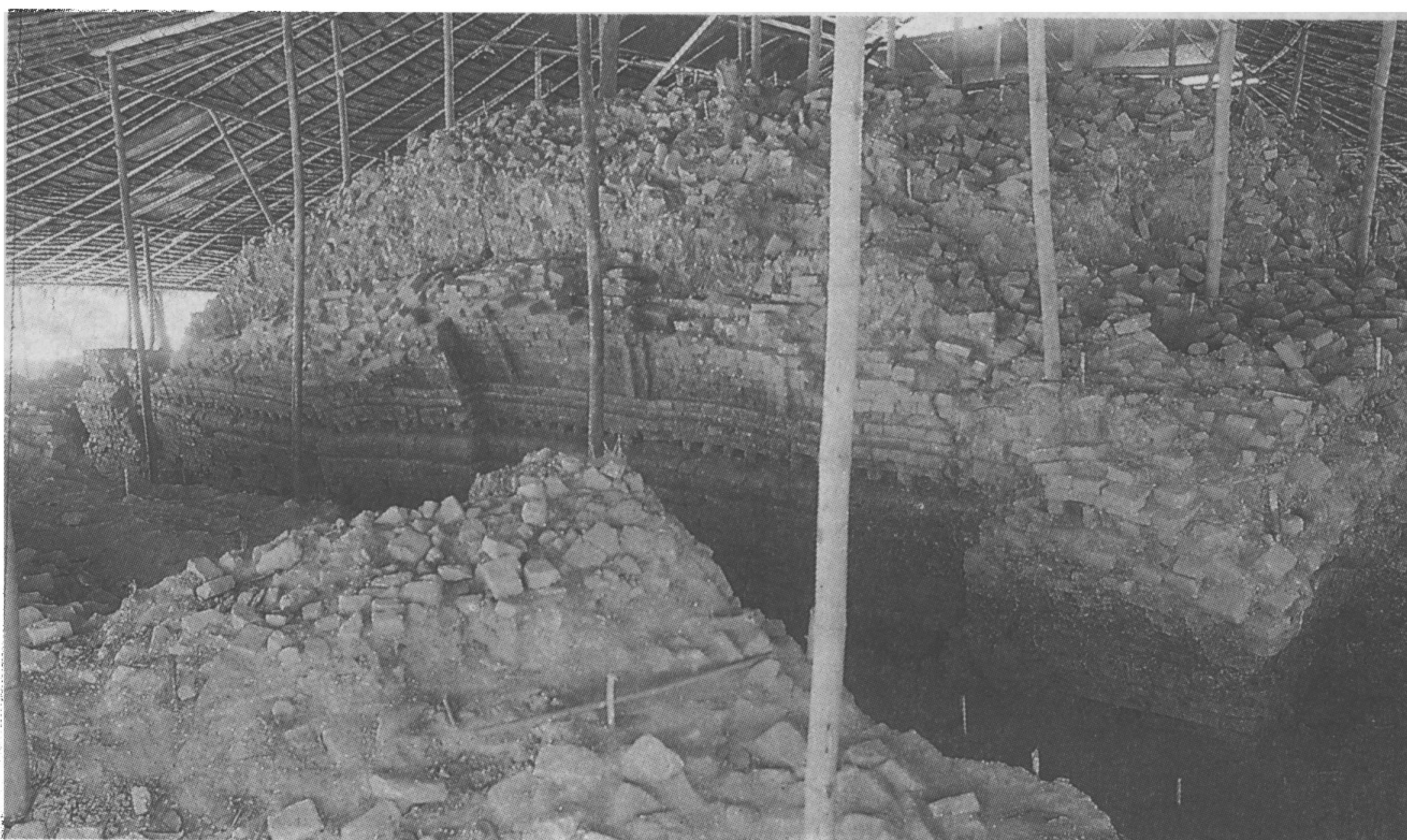
The bulk of the archaeological remains excavated in 1989 at the ancient site of Yarang, Yarang District, Pattani Province, include a number of inscribed objects. These, which have been found together with other items inside the inner chamber of a ruined structure, can be divided into three categories:

- 1) A miniature terracotta **stupa** bearing a line of inscription in relief around its base and another line written with pigment within its hollow interior,
- 2) Clay votive tablets bearing relief depictions of **stupa**, either single or three in a row, above lines of inscription,
- 3) Clay votive tablets containing representations of the Buddha seated enthroned

between two **stupa**, with lines of inscription in relief underneath.

The language of the inscription is Sanskrit.

The scripts used bear certain points of resemblance to those found in the Khao Rang inscription of Prachin Buri and the Wat Meheyong and Chong Khoi inscriptions of Nakhon Si Thammarat; and can be assigned to the same period, i.e. about the seventh century A.D. The formula *'Ye dharma...'* appears on and inside the hollow miniature **stupa**, and on the tablets bearing a single **stupa**. The complete text of the inscriptions on the tablets bearing the Buddha image and on those with three **stupa** in a row reads *'Khasamanaya nirodhamarge ye va'* (on the path of the Annihilation [of the Causes] in accordance with the method [told by the Buddha]).

วิเคราะห์จารึกเมืองยะรัง

ก่องแก้ว วีระประจักษ์

กลุ่มโบราณวัตถุมีจารึก ซึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยศิลปากรที่ ๙ กองโบราณคดี ขุดพบเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๒ ขณะทำการขุดแต่งบูรณะโบราณสถานเมืองยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี นั้น ปรากฏอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากภายในห้องกรุนขนาดใหญ่ ลักษณะของรูปแบบโบราณวัตถุเหล่านั้นมีหลายอย่าง ส่วนที่นำมาใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์จารึกเมืองยะรังครั้งนี้คัดเลือกเฉพาะโบราณวัตถุที่มีอักษรจารึกอยู่ด้วยจำนวน ๙ ชิ้น จัดแบ่งตามรูปแบบโบราณวัตถุได้ ๓ แบบคือ

๑. โบราณวัตถุรูปส্তুปขนาดเล็ก หรือที่เรียกกันว่า ส্তুปปัก ทำด้วยดินเผา ลักษณะเป็นส্তুปลอยตัว ด้านในโปร่ง เนื้อดินละเอียด ผิวเรียบเป็นมัน มีอักษรจารึกปรากฏที่รอบขอบฐานด้านนอก และด้านใน ข้อความในจารึกตรงกันทั้งสองด้าน แต่อักษรรอบขอบฐานด้านนอกเป็นเส้นจารึก ส่วนด้านในเป็นเส้นขุด (หรือเขียน) ด้วยสีแดง มีจำนวน ๑ ชิ้น

๒. โบราณวัตถุรูปส্তুปพิมพ์ ทำด้วยดินดิบ ลักษณะเป็นการพิมพ์จากแม่แบบทำเป็น

ภาพนูนต่ำรูปสฤป แบ่งออกเป็น ๓ ชนิดคือ

๒.๑ สฤปพิมพ์ชนิดมีรูปสฤปองค์เดียวลอยตัวอยู่เหนืออักษรจารึก มีจำนวน ๑ ชิ้น

๒.๒ สฤปพิมพ์ชนิดมีรูปสฤปองค์เดียวตั้งอยู่เหนือฐาน ซึ่งทำเป็นเส้นแบ่งภาพเหนืออักษรจารึก มีจำนวน ๑ ชิ้น

๒.๓ สฤปพิมพ์ชนิดมีรูปสฤป ๓ องค์ตั้งเรียงอยู่บนขอบเส้นแบ่งภาพเหนืออักษรจารึก มีจำนวน ๓ ชิ้น

๓. โบราณวัตถุรูปพระพิมพ์ ทำด้วยดินดิบ ลักษณะเป็นการพิมพ์จากแม่แบบทำเป็นภาพนูนต่ำรูปพระพุทธเจ้าประทับนั่งสมาธิราบ เหนือบัทม์บัลลังก์ ตรงกลาง มีสฤปขนาดเล็กอยู่สองข้างภาพทั้งหมดลอยตัวอยู่เหนืออักษรจารึก มีจำนวน ๓ ชิ้น

ความนิยมในการสร้างรูปสฤปในพระพิมพ์หรือสฤปพิมพ์เช่นนี้ น่าจะเป็นไปตามแนวความคิดในหลักธรรมของพระพุทธศาสนานิกาย เติยวาท ซึ่งเป็นนิกายหนึ่งที่แยกตัวออกมาจากนิกายมหาสังฆิกะ มีคำสอนที่สำคัญข้อหนึ่งของนิกายเติยวาทบอกไว้ชัดเจนว่า การสร้างพระเจดีย์ การประดับเจดีย์ และการบูชาเจดีย์ เป็นบุญกุศลอันใหญ่ยิ่ง^(๑) ดังนั้นจึงทำให้ปรากฏรูปสฤปในพระพิมพ์และพระสฤปพิมพ์อย่างแพร่หลาย

อนึ่ง พระพิมพ์ และพระสฤปพิมพ์ ดินดิบเช่นนี้ พบในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยที่จังหวัดกระบี่ พัทลุง สุราษฎร์ธานี ยะลา เป็นต้น นั้น

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงบันทึกอธิบายไว้ในเรื่อง บันทึกอธิบายเรื่องพระพิมพ์ดินดิบในพิพิธภัณฑ์สำหรับพระนคร^(๒) สรุปความได้ว่า พระพิมพ์ดินดิบนั้น นิยมสร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิธาตุของพระสงฆ์เถระผู้เป็นครูอาจารย์เมื่อมรณภาพ และเผาศพแล้วก็นำอัฐิธาตุมาโขลกเคล้ากับดินพิมพ์พระพุทธรูป หรือ รูปสฤปไว้ การสร้างพระพิมพ์ดินดิบเช่นนี้ มีความประสงค์เพียงเพื่อปฏิบัติประโยชน์อันเป็นหนทางบุญให้แก่ผู้มรณภาพเท่านั้น มิได้สร้างขึ้นเพื่อการสืบอายุพระพุทธศาสนา

อักษรจารึกซึ่งปรากฏอยู่ที่โบราณวัตถุเมืองยะรังเหล่านี้ จะมีอยู่เฉพาะบริเวณส่วนฐานหรือส่วนล่างของรูปเคารพ ซึ่งทำเป็นรูปพระพุทธรูป และสฤป ข้อความในจารึกก็นิยมใช้ข้อความอันเป็นพระดำรัสของพระพุทธเจ้า ได้แก่ พระคาถาเย ธมฺมาฯ และข้อความว่า ขสมนย นิโรธมารุเค ซึ่งบันทึกไว้ด้วยภาษาสันสกฤต อย่างไรก็ดีจารึกพระคาถาเย ธมฺมาฯ นี้มีพบอยู่ทั่วไปในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย แถบจังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรีและลพบุรี เป็นต้น แต่เป็นภาษาบาลีซึ่งเหมือนกับจารึกพระคาถาเย ธมฺมาฯ ของชนชาติปยู ในประเทศพม่า มีอายุร่วมสมัยกันด้วยคือ ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๒^(๓) นั้นเอง จะเห็นได้ว่าการจารึกพระคาถาเย ธมฺมาฯ มีใช้ทั้งภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต แต่น่าสังเกตว่าส่วนที่เป็นภาษาสันสกฤตในประเทศไทยจะพบเฉพาะภาคใต้เท่านั้น

^(๑) พระอุตรคณาธิการ. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย, พระนคร, โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๐๖. หน้า ๒๘๘-๒๙๐.

^(๒) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. สารานุกรมศิลปกรรม. พระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. ๒๗ เล่ม. พระนคร, องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๐๕. เล่ม ๒ หน้า ๙๔-๙๗.

^(๓) U Tha Myat. Pyu Reader, a history of Pyu alphabet. Rangoon, The National Printing Works, 1863. p.89.

ความแตกต่างของพระคาถา เย ธมฺมาฯ ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต มีดังนี้

พระคาถา เย ธมฺมาฯ

ภาษาบาลี

ภาษาสันสกฤต

เย ธมฺมา	เหตุปรุภาว
เยสํ เหตุํ	ตถาคโต อาห
เตสญฺจ โย	นิโรโธ จ
เอวํ วาที	มหาสมโณติ ฯ (๑)

เย ธมฺมา	เหตุปรุภาว
เยสํ เหตุํ	ตถาคโต อาห
เตสญฺจ โย	นิโรโธ
เอวํ วาที	มหาสมโณ ฯ (๒)

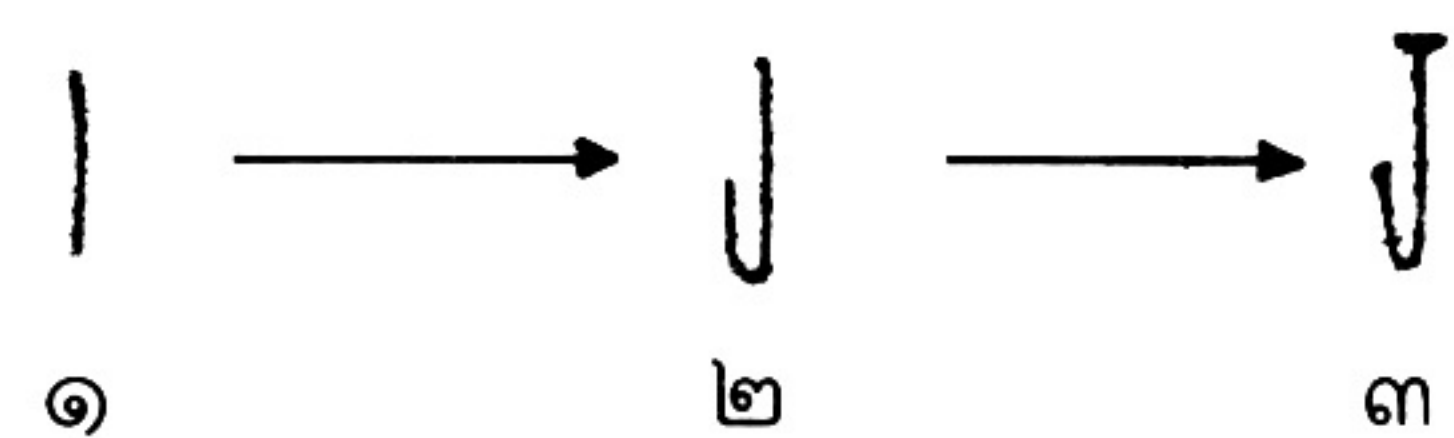
ส่วนข้อความว่า ขสมนย นิโรธมารุเคนั้น มีความหมายเน้นข้อธรรมะ อันน้อมนำไปสู่ความหลุดพ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสร้างพระพิมพ์ดินดิบดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นว่าพระเถระสงฆ์ผู้มรณภาพนั้นได้ดำเนินไปในทางแห่งความดับทุกข์ โดยนัยเดียวกับพระพุทธเจ้าผู้ล่วงพ้นวัฏสงสารเสด็จดับขันธปรินิพพาน เป็นผู้นำให้สรรพสัตว์ในโลกได้โดยเสด็จบรรลู่ถึงหนทางนั้นดุษฎีเดียวกันต่อไป

การจารึกข้อความลงบนวัตถุรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยใช้ข้อความอันเนื่องด้วยพระธรรมของพระพุทธเจ้านั้น น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแสดงให้เห็นความสำคัญของหลักธรรม อันเป็นแก่นของพระพุทธศาสนาประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งก็เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลานิสงส์ในทางบุญ แก่ตัวผู้สร้างและผู้ที่ได้รับการอุทิศผลบุญนั้น ส่วนการใช้ภาษาสันสกฤตในจารึก ก็เป็นหลักฐานประการหนึ่งที่ยืนยันว่า อิทธิพลของอินเดียได้เข้ามาสู่ดินแดนภาคใต้ของประเทศไทย ในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ นอกจากนั้นโบราณวัตถุเหล่านี้ยังบ่งบอกถึงอารยธรรมของกลุ่มชนโบราณที่อาศัยอยู่ใน

ท้องถิ่นแห่งนี้ได้อย่างแน่นอนว่าต้องเป็นกลุ่มชนที่นับถือพระพุทธศาสนา ใช้ภาษาสันสกฤต มีบทบาทอยู่ในสังคมกลุ่มซึ่งปะปนอยู่ท่ามกลางสังคมกลุ่มอื่นที่นับถือศาสนาฮินดู เป็นต้น

ในด้านลักษณะของรูปอักษรที่ใช้จารึกนั้น เห็นได้ว่า กลุ่มจารึกเมืองยะรังทั้ง ๔ ชิ้นนี้ เมื่อพิจารณารูปแบบอักษรโดยทั่วไปแล้วก็น่าจะจัดให้เป็นรูปอักษรที่ร่วมสมัยกันได้คือ เป็นรูปอักษรที่ใช้อยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ถึงแม้ว่าลักษณะปลีกย่อยของรูปแบบอักษรบางตัวจะแตกต่างกันไปตาม ความแตกต่างของรูปอักษรที่เห็นได้ชัดและควรกล่าวถึงในที่นี้คือ รูปอักษร ร มีใช้ในกลุ่มจารึกเมืองยะรัง ๒ รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ ๑ ปลายเส้นอักษรลากยาวขึ้นมาเพียงเล็กน้อย ดังนี้

รูปอักษร ร แบบนี้ ๒ มีปรากฏในจารึกเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์, จารึกเย ธมฺมาฯ ๒ บนสถูปศิลา จังหวัดนครปฐม, จารึกวัดมเหยงค์, จารึกหุบเขาช่องคอย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

๑ ศิลปจารึก. จารึกในประเทศไทย เล่ม ๑ อักษรปัลลวะ หลังปัลลวะ พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๔. กรุงเทพฯ, หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๒๙. หน้า ๑๐๒

๒ จารึกเมืองยะรัง

รูปแบบที่ ๒ ปลายเส้นอักษรลากยาวขึ้น
มาจรดกับเส้นศกอักษร ดังนี้

รูปอักษร ร แบบนี้ ๐ มีปรากฏในจารึกเขารัง พ.ศ.
๑๑๘๒ จังหวัดปราจีนบุรี, จารึก เขมมาช ๓
(หน้าศาลเจ้า) จังหวัดนครปฐม, จารึกถ้ำนารายณ์
จังหวัดสระบุรี เป็นต้น

ตามที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วว่า ใน
กลุ่มจารึกเมืองยะรังมีรูปอักษร ร ใช้ ๒ แบบ คือ
๐ และ ๐ การวิเคราะห์รูปอักษรเพียงตัวเดียวเป็นการ
ยากที่จะกำหนดอายุสมัยของรูปแบบอักษรได้
อย่างแน่ชัด แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจปฏิเสธว่ารูปอักษรทั้ง
สองรูปแบบนี้(๐,๐)มีความแตกต่างกัน ถ้าพิจารณาจาก
สถานที่ซึ่งเป็นจุดที่พบจารึก ก็ยิ่งยากที่จะจำแนก
ความแตกต่าง เพราะได้พบรวมอยู่ในที่เดียวกัน

เสมอ ฉะนั้น ในเบื้องต้นนี้จึงทำได้เพียงสันนิษฐาน
ตามหลักฐานที่ปรากฏว่า รูปอักษร ร ทั้งสองแบบ
(๐,๐)เป็นรูปอักษรที่ใช้อยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่
๑๒ และอาจเป็นไปได้ว่า รูปอักษร ร แบบที่ ๑ ๐ มี
ใช้อยู่ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๒ และรูปอักษร
ร แบบที่ ๒ ๐ มีใช้อยู่ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่
๑๒ และถ้าข้อสันนิษฐานนี้เป็นจริง ก็อาจจัดกลุ่ม
จารึกเมืองยะรังทั้ง ๙ ชิ้นออกเป็น ๒ กลุ่ม ตาม
ลักษณะการใช้รูปอักษร ร ซึ่งจะสอดคล้องกับ
ข้อความในจารึกคือ เป็นกลุ่มจารึกที่มีข้อความขึ้น
ต้นด้วย พระนามพระพุทธเจ้าว่า “ขสมฯ” และอีก
กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มจารึกที่บันทึกข้อความด้วยพระ
คาถา “เย ธรรมาฯ” จารึกทั้ง ๒ กลุ่มปรากฏอยู่ใน
โบราณวัตถุรูปแบบต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้คือ

๑. กลุ่มจารึกที่มีข้อความขึ้นต้นด้วย พระนามพระพุทธเจ้าว่า “ขสมฯ” ได้แก่

๑.๑ พระพิมพ์ดินดิบ มีจำนวน ๓
ชิ้น ลักษณะเป็นรูปพระพิมพ์ที่พิมพ์จากแม่แบบ

เดียวกัน มีพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิราบ เหนือ
ปัทมบัลลังก์ อยู่ตรงกลางขนาดด้วย สถูป ๒ ข้าง
มีอักษรจารึกอยู่ตอนล่างใต้ปัทมบัลลังก์ จำนวน ๒
บรรทัด จารึกด้วยอักษรปัลลวะภาษาสันสกฤต
พุทธศตวรรษที่ ๑๒ เนื่องจากพระพิมพ์ดินดิบชุด
นี้มีสภาพชำรุดมากและแตกหักจึงมีขนาดไม่เท่ากัน
ชั้นที่ ๑ มีขนาดกว้าง ๒.๘ ซม. ยาว ๕.๑ ซม.
หนา ๑.๒ ซม. ชั้นที่ ๒ กว้าง ๒.๗ ซม. ยาว ๓.๗
ซม. หนา ๑ ซม. ชั้นที่ ๓ กว้าง ๒.๗ ซม. ยาว ๕
ซม. หนา ๑ ซม.

๑.๒ พระสถูปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูป
สถูป ๓ องค์ มีจำนวน ๓ ชั้น ลักษณะเป็นรูปพระ
สถูปพิมพ์ที่พิมพ์จากแม่แบบเดียวกัน มีรูปสถูป
เรียงแถวกัน ๓ องค์ มีอักษรจารึกอยู่ตอนล่าง
จำนวน ๒ บรรทัด จารึกด้วยอักษรปัลลวะ ภาษา
สันสกฤตพุทธศตวรรษที่ ๑๒ เนื่องจากพระสถูป
พิมพ์ดินดิบชุดนี้มีสภาพชำรุดมากและแตกหัก จึง
มีขนาดไม่เท่ากัน ชั้นที่ ๑ มีขนาดกว้าง ๓ ซม.
ยาว ๔ ซม. หนา ๑.๔ ซม. ชั้นที่ ๒ มีขนาดกว้าง
๒.๙ ซม. ยาว ๓.๕ ซม. หนา ๑.๒ ซม. ชั้นที่ ๓ มี
ขนาดกว้าง ๓.๓ ซม. ยาว ๔.๒ ซม. หนา ๑.๒ ซม.

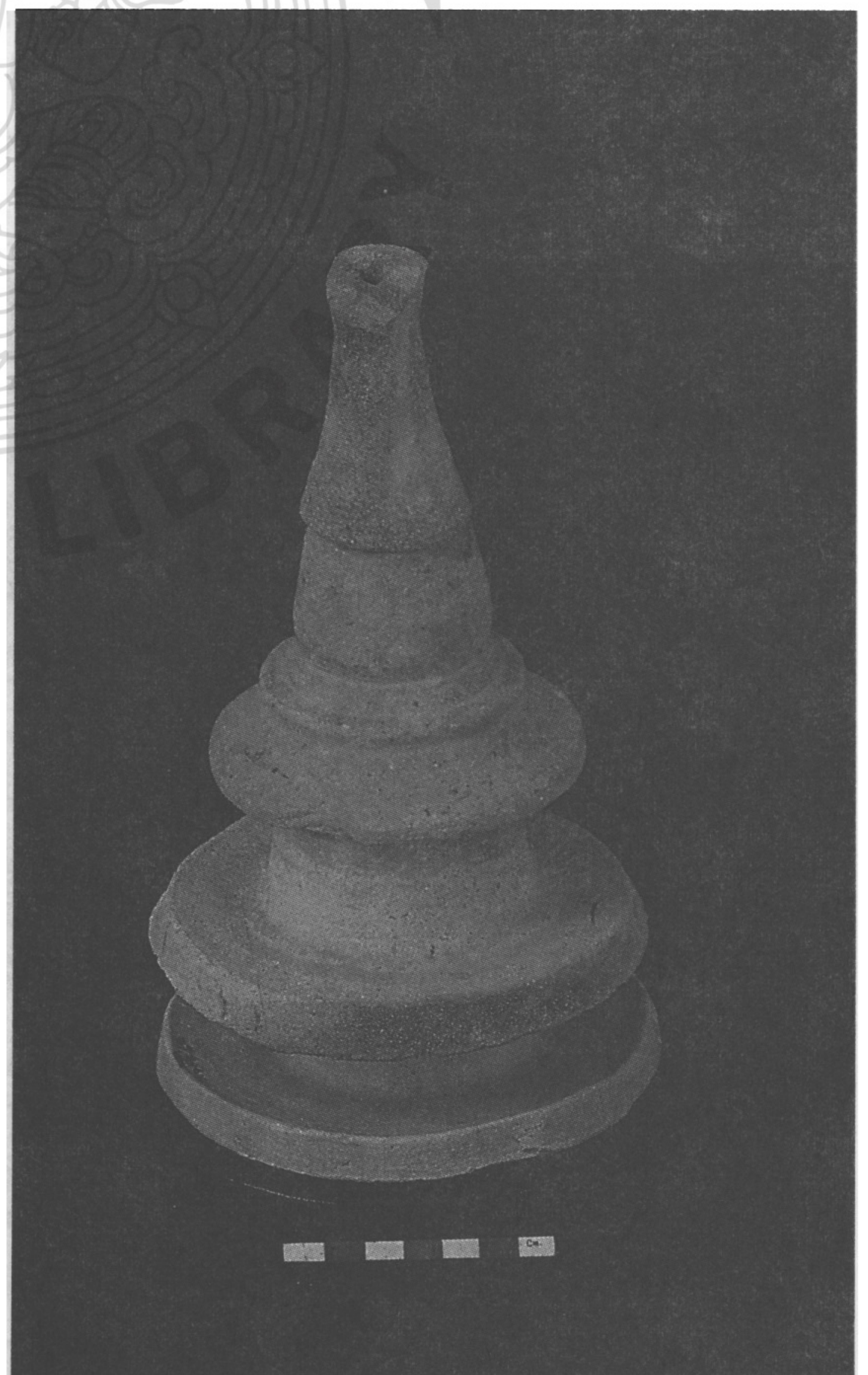
๒. กลุ่มจารึกที่บันทึกข้อความด้วยพระคาถา “เย ธรรมา” ได้แก่

๒.๑ สถูปดินเผา ลักษณะเป็นสถูป
ลอยตัว มีอักษรจารึกรอบฐานด้านนอกจำนวน ๑
บรรทัด และที่รอบขอบฐานด้านใน มีอักษรจารึก
เขียนด้วยสีแดงจากซ้ายไปขวา จำนวน ๑ บรรทัด
เช่นเดียวกัน แต่ที่ด้านในเส้นอักษรมีขนาดใหญ่
เล็กไม่สม่ำเสมอ และลบเลือนมากจารึกทั้ง ๒
ด้านมีข้อความเหมือนกัน จารึกด้วยอักษรปัลลวะ
ภาษาสันสกฤต พุทธศตวรรษที่ ๑๒ ขนาดสถูป
เส้นผ่าศูนย์กลางฐาน ๗.๕ ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง
ยอด ๒.๔ ซม. สูง ๑๑.๗ ซม.

๒.๒ พระสถูปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูป
สถูปองค์เดียว แบบที่ ๑ มีจำนวน ๑ ชั้น ลักษณะ

เป็นรูปพระสถูปพิมพ์ที่พิมพ์จากแม่แบบ มี รูป
สถูปองค์เดียวลอยตัวอยู่ตรงกลาง มีอักษรจารึกอยู่
ตอนล่างจำนวน ๔ บรรทัด จารึกด้วยอักษรปัลลวะ
ภาษาสันสกฤต พุทธศตวรรษที่ ๑๒ สภาพชำรุด
เนื้อดินตอนบนหักหายไปบางส่วน แต่ก็ยังเห็น
ร่องรอยว่าเป็นพระสถูปพิมพ์ขนาดใหญ่ กว้าง
๔.๕ ซม. ยาว ๔.๕ ซม. หนา ๑.๔ ซม.

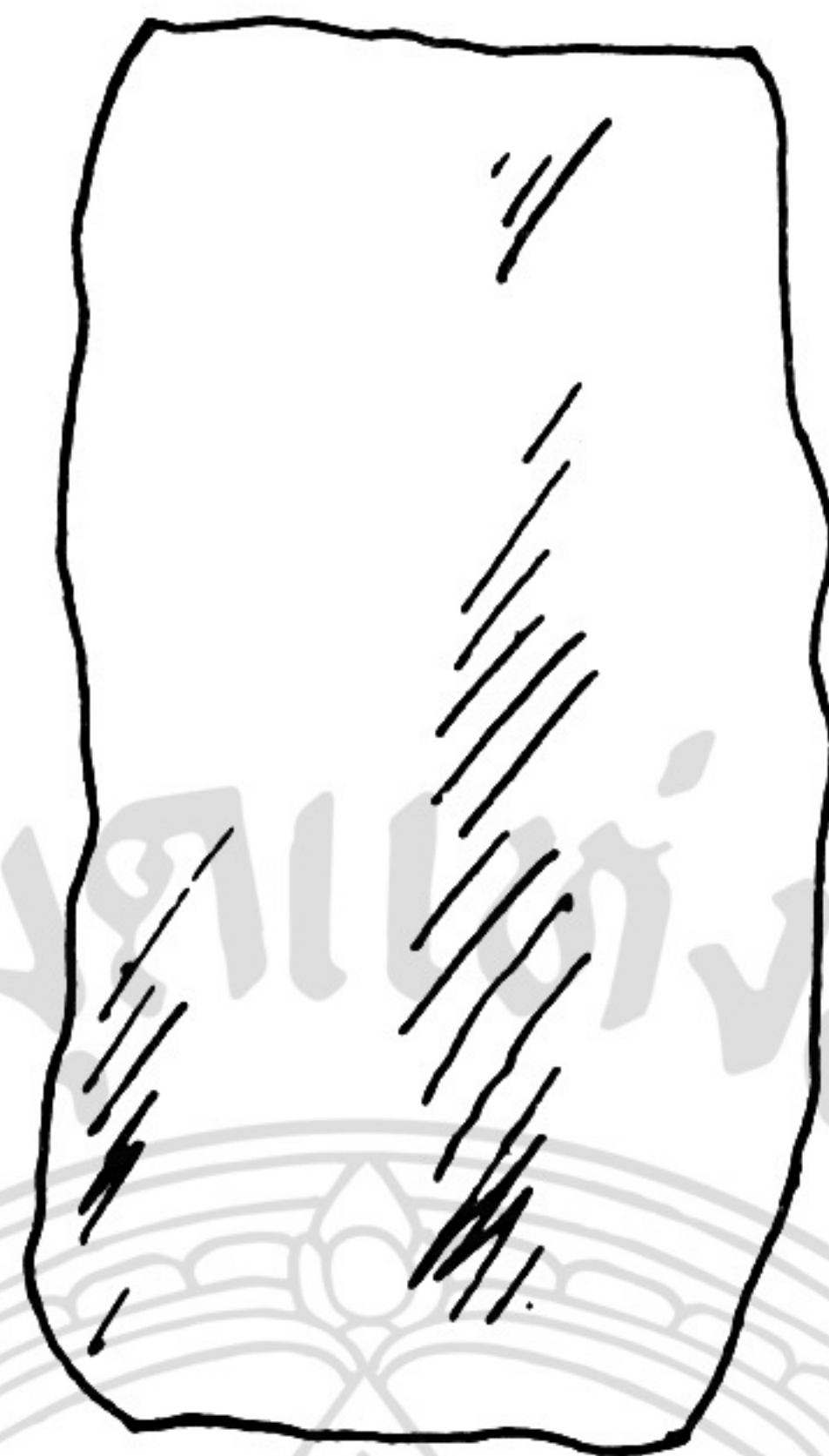
๒.๓ พระสถูปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูป
สถูปองค์เดียวแบบที่ ๒ มีจำนวน ๑ ชั้น ลักษณะ
เป็นรูปพระสถูปพิมพ์ที่พิมพ์จากแม่แบบ มีรูปสถูป
องค์เดียวอยู่บนฐานตรงกลาง มีอักษรจารึกอยู่
ตอนล่างจำนวน ๖ บรรทัด จารึกด้วยอักษรปัลลวะ
ภาษาสันสกฤต พุทธศตวรรษที่ ๑๒ ขนาดกว้าง
๒.๙ ซม. สูง ๔.๑ ซม. หนา ๑ ซม.

พระพิมพ์ดินดิบ ชั้นที่ ๑

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ด้านข้าง

จำลองอักษรจารึก

อสมชณ(ณ)
นโรธ(นโร)

คำจารึก

ขสมน (ย)

นิโรธ (มารุเค)

คำแปล

ในทางแห่งความดับ โดยนัย (แห่งพระดำรัส) ของพระพุทธเจ้า

พระพิมพ์ดินดิบ ชั้นที่ ๒

จำลองอักษรจารึก

อ ม ๘ ๙ .
๙ ๓ . . .

คำจารึก

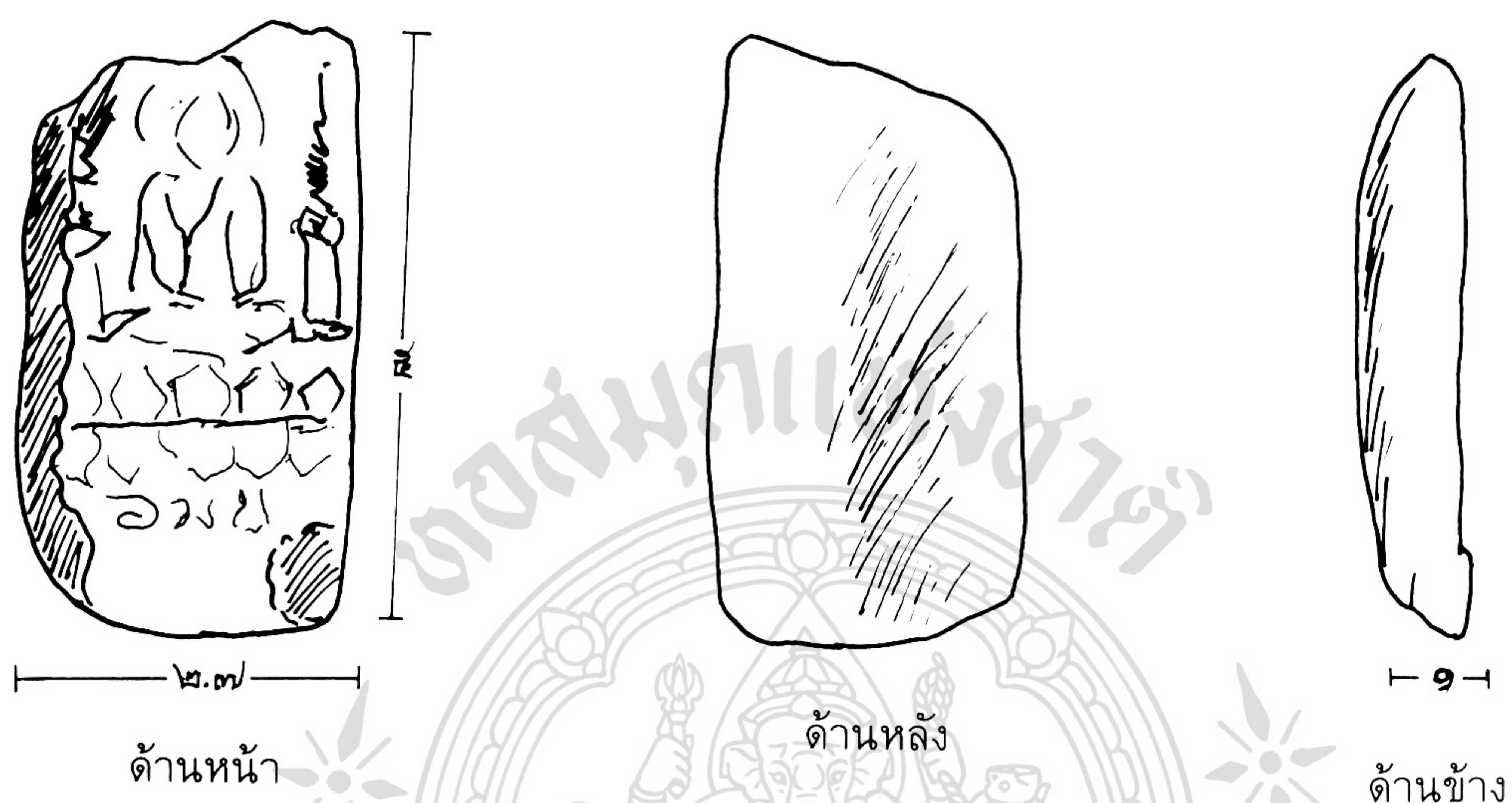
ขสมน.

นิโร...

คำแปล

ในทางแห่งความดับ โดยนัย (แห่งพระดำรัส) ของพระพุทธเจ้า

พระพิมพ์ดินดิบ ชั้นที่ ๓

จำลองอักษรจารึก

อมขม.
นโรดม.

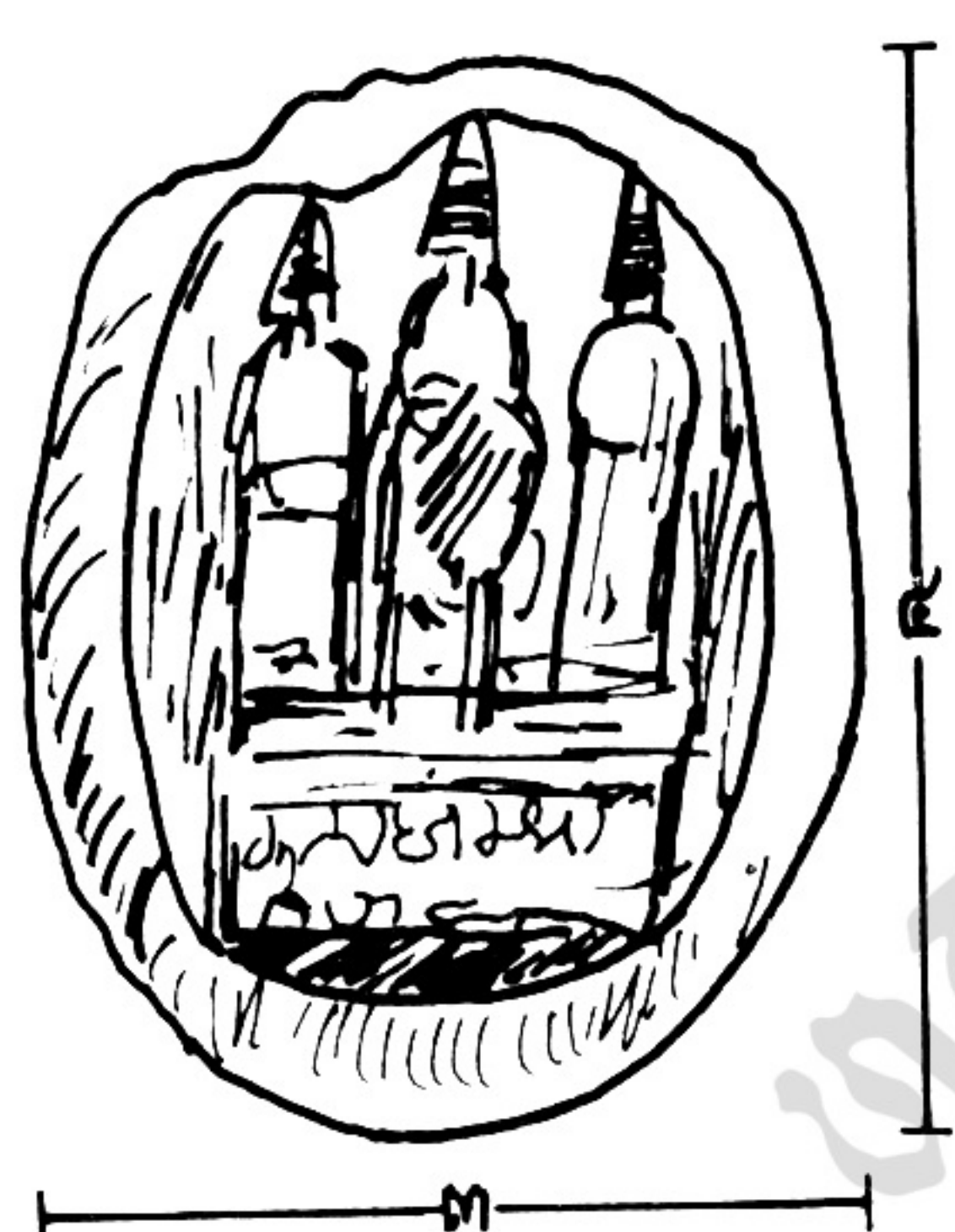
คำจารึก

ขสมน.
นิโรธม.

คำแปล

ในทางแห่งความดับ โดยนัย (แห่งพระดำรัส) ของพระพุทธเจ้า

พระสถูปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูปสถูป ๓ องค์ ชั้นที่ ๑

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ด้านข้าง

จำลองอักษรจารึก

อ ม ช ม ย โท
ธ ข (ก) ล ฌ

คำจารึก

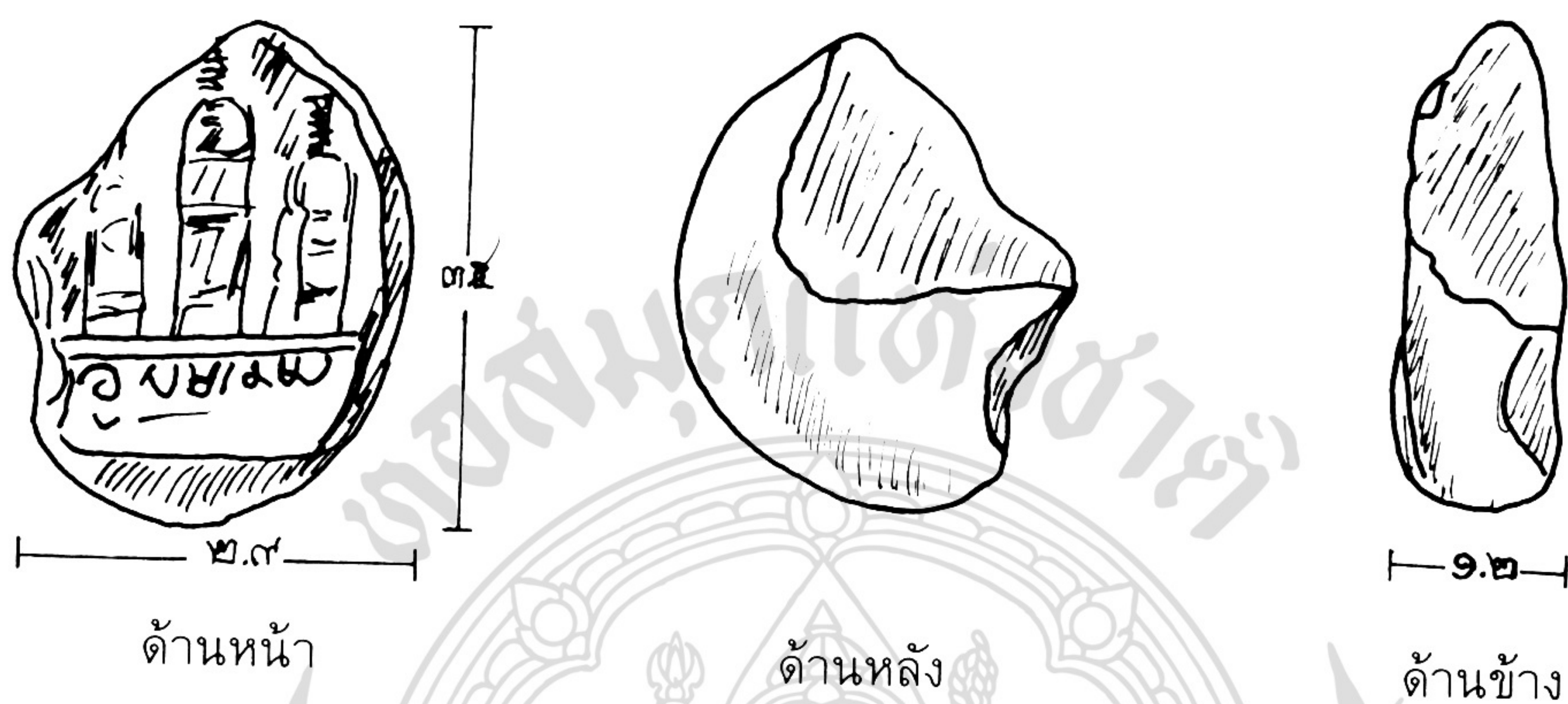
ขสมนย นิโร

ธ มา (รุเค) เย ว

คำแปล

ในทางแห่งความดับ โดยนัย (แห่งพระดำรัส) ของพระพุทธเจ้านั่นเอง

พระสถูปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูปสถูป ๓ องค์ ชั้นที่ ๒

จำลองอักษรจารึก

อสมณณินิ
ธกัณณ

คำจารึก

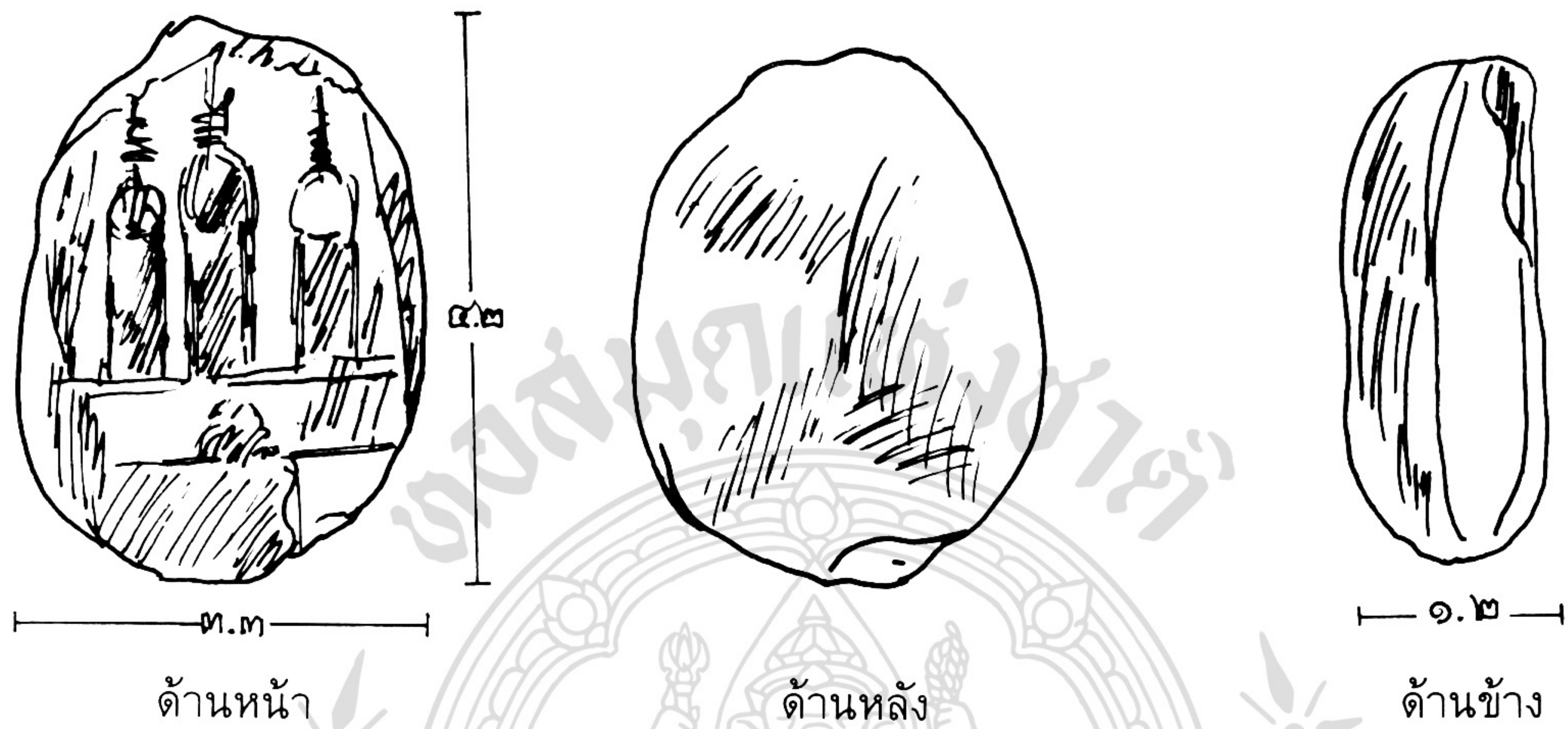
ขสมนย นิโร

ธ มารุเค เย ว

คำแปล

ในทางแห่งความดับ โดยนัย (แห่งพระดำรัส) ของพระพุทธเจ้าพระองค์

พระสทุปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูปสทุป ๓ องค์ ชั้นที่ ๓

อักษรจารึกกลบเลือนมาก อ่านไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณารูปแบบของพระสทุปพิมพ์ดินดิบแล้วเห็นว่าคำจารึกน่าจะเหมือนกับ ๒ ชั้นแรก ดังนี้

คำจารึก

ขสมนยนิโร
ธ มารุเค เย ว

คำแปล

ในทางแห่งความดับ โดยนัย (แห่งพระดำรัส) ของพระพุทธเจ้านั่นเอง

คำจารึกเรียงตามคาถา

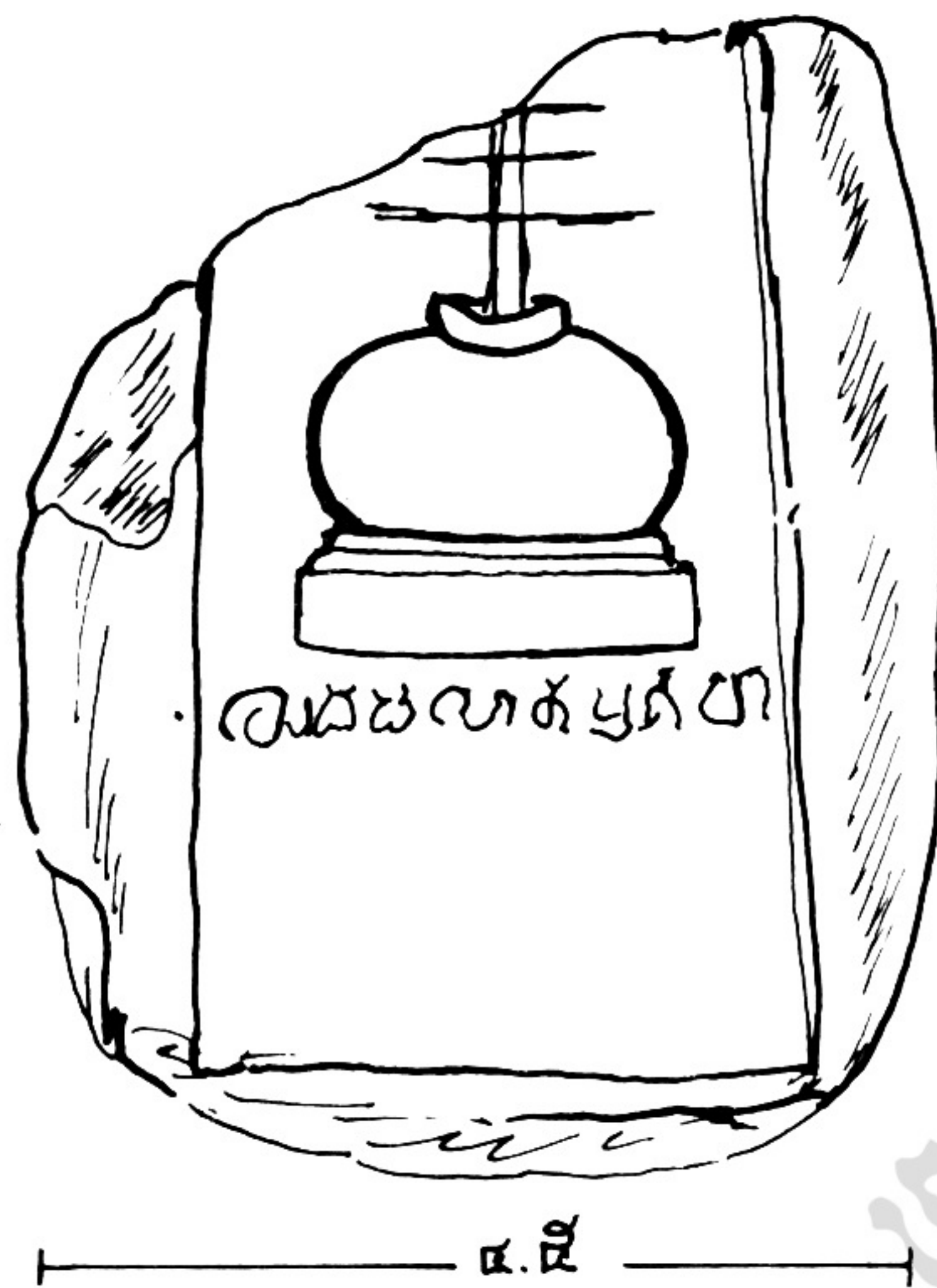
เย ธรรมา เหตุปฐกคเว เยส เหตุ ตคคคคคคคคค อาห
เตสญจ โย นิโรโธ เอว วาที มหาสมณเณ ฯ

คำแปล

ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตคคคคคคคคค ตรัสเหตุและความดับแห่งธรรม
เหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้ ฯ^๑

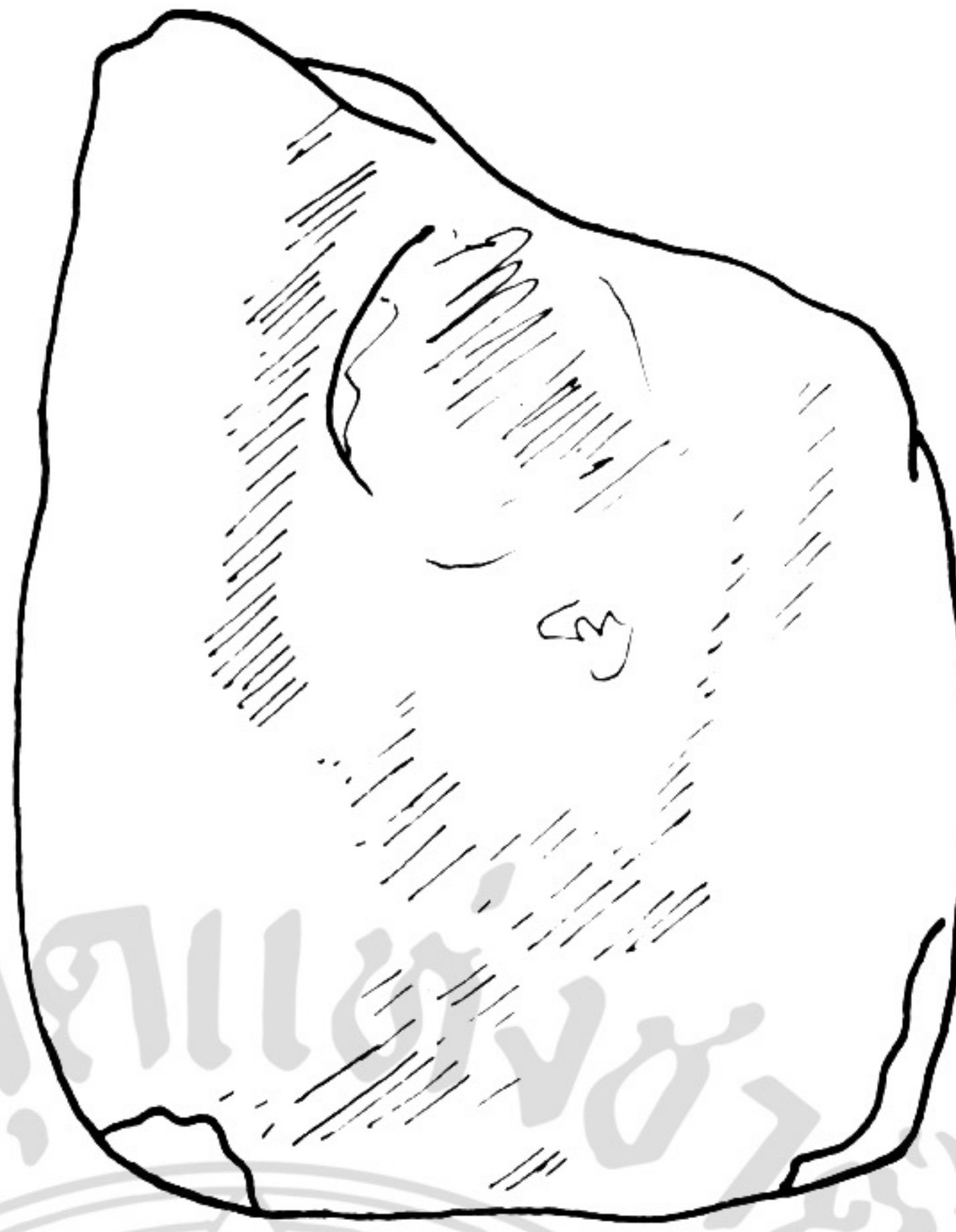
^๑ นายชะเอม แก้วคล้าย แปล

พระสทุปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูปสทุปองค์เดียว แบบที่ ๑

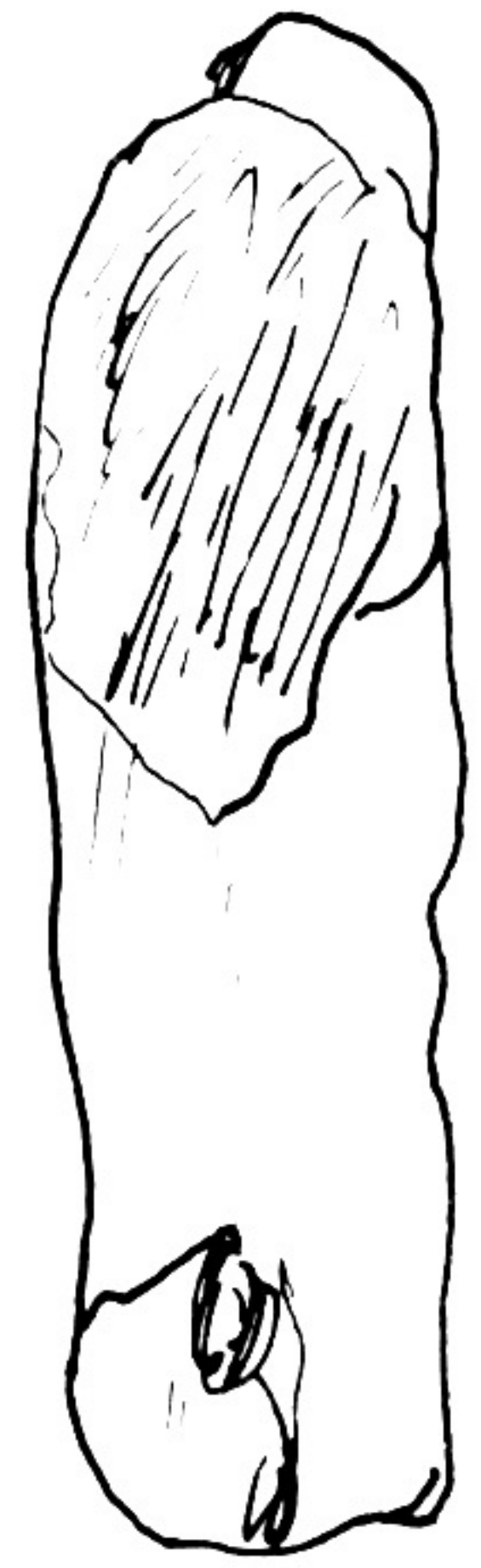

ด้านหน้า

๕.๕

ด้านหลัง

๑.๕

ด้านข้าง

จำลองอักษรจารึก

ឈឺសក្កប្បក
... ក្នុង ធាតុ
... វិញ
... ធម្មតា

คำจารึก

เยธรรมาเหตุปรภวา

...ตฤถาคโต

..... นิโรโธ

เอ.... หาสมโนฯ

คำจารึกเรียงตามคาถา

เย ธรรมา เหตุปรภวา

เยสํ เหตุํ ตฤถาคโต อาห

เตสญจ โย นิโรโธ

เอวํ วาที หาสมโนฯ

คำแปล

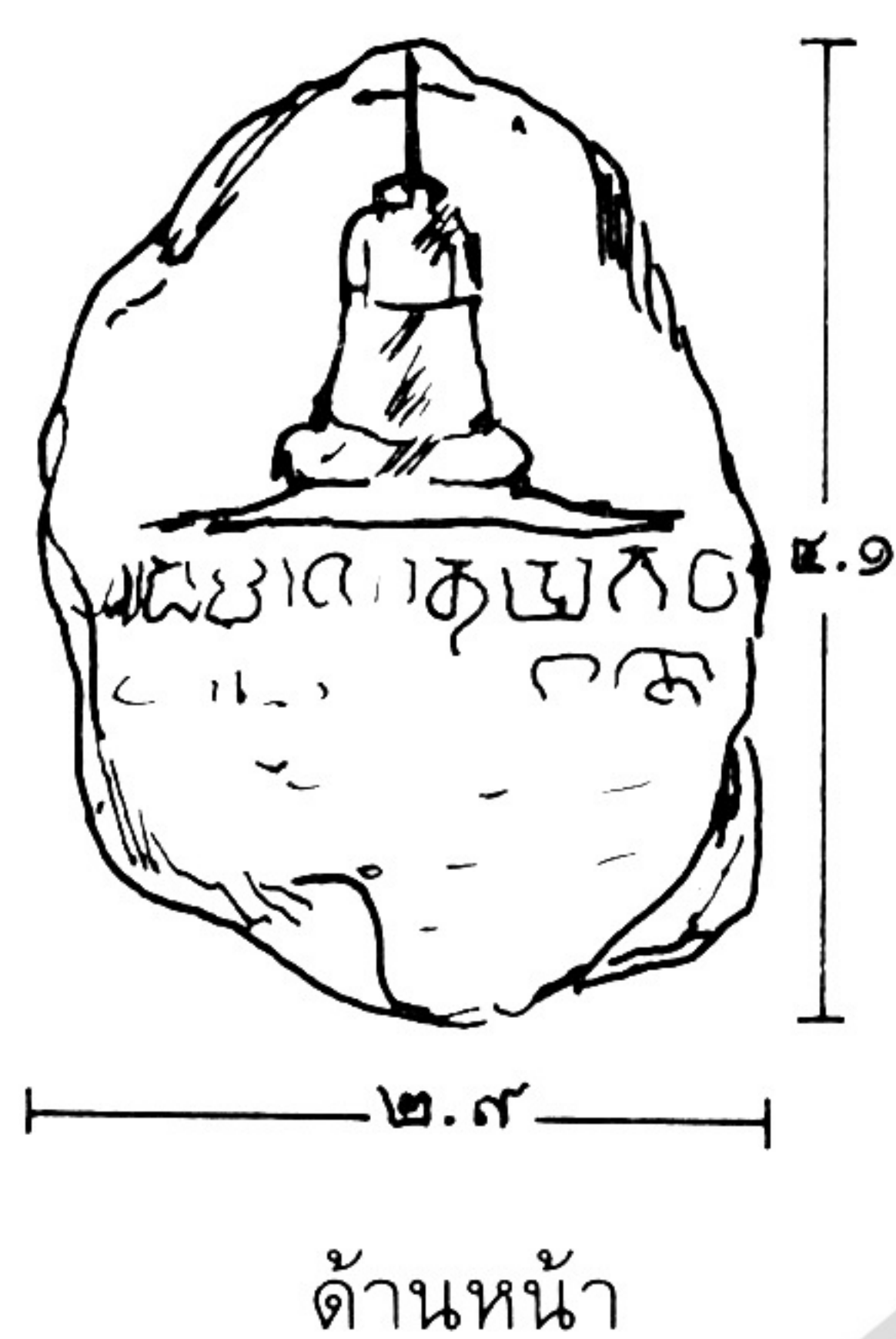
ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด

พระตฤถาคตรัสเหตุและความดับ

แห่งธรรมเหล่านั้น

พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้ ฯ ๑

พระสถูปพิมพ์ดินดิบแบบมีรูปสถูปองค์เดียว แบบที่ ๒

จำลองอักษรจารึก

យេធាមាហេតុប្រាវា
 . . . ហេតុតពាក្យ
 . . . តេស្សជ័យ
 . . . និរោច វោ
 . . . វោ
 . . . វោ

คำจารึก

เยธรรมาเหตุปฺรภาว

... เหตุตถาคโต

... เตสญจโย

. โรโร เอว

.. มหา

.. โณ ฯ

คำจารึกเรียงตามคาถา

เย ธรรมา เหตุปฺรภาว เยสํ เหตุ ตถาคโต อาห

เตสญจ โย นิโรโร เอว วาที มหาสมโณ ฯ

คำแปล

ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถาคตตรัสเหตุและความดับแห่งธรรม
 เหล่านั้น พระมหา สมณะมีปกติตรัสอย่างนี้ ฯ ๑

* นายเชเอม แก้วคล้าย แปล

ถ้านำรูปอักษรในกลุ่มจารึกที่กล่าวมาข้างต้นมารวมกันแล้ว จะเห็นว่ามีความวนรูปอักษรเพียง ๑๗ ตัว เท่านั้น คือ ข ค จ ฌ ต ถ ฐ น ป ภ ม ย ร ว ส ห และ เอ รูปอักษรเหล่านี้มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของรูปแบบอักษรปัลลวะอย่างแท้จริง ทั้งนี้จะเห็นได้จากลักษณะโครงสร้างของรูปอักษร โดยเฉพาะรูปแบบการใช้เส้นศก ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของอักษรปัลลวะ คือ เป็นเส้นตรง ลากขวางจากซ้ายไปขวาสั้น ๆ อยู่สูงขึ้นไปจากเส้นอักษรเล็กน้อย โดยมีเส้นเชื่อมกับตัวอักษร ซึ่งมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างไปจากรูปอักษรในสมัยเดียวกันนั้น (ดูตารางเปรียบเทียบอักษร)

อย่างไรก็ดี การได้พบจารึกในโบราณวัตถุเมืองยะรังครั้งนี้ ย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาอารยธรรมของท้องถิ่นภาคใต้ในระหว่างร่วมสมัยทวารวดี อย่างน้อยก็เป็นเครื่องยืนยันว่าลักษณะของโบราณวัตถุประเภทพระพิมพ์ดินดิบและพระสฤปพิมพ์ดินดิบเช่นนี้ ได้พบทั่วไปในจังหวัดกระบี่ พัทลุง สุราษฎร์ธานี ยะลา และปัตตานี อีกทั้งยังบ่งบอกถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่แผ่กระจายทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทย และคงอยู่ยั่งยืนตลอดมานับพัน ๆ ปี จนถึงปัจจุบัน

ตารางเปรียบเทียบอักษร

พยัญชนะ	๑	๒	๓	๔	พยัญชนะ	๑	๒	๓	๔
ข	๐		๑		ภ	๐	๐	๐	๐
ค	๐	๐	๐	๐	ม	๐, ๐	๐	๐	๐
จ	๐	๐	๐	๐	ย	๐	๐	๐	๐
ฌ	๐	๐	๐	๐	ร	๐, ๐	๐	๐	๐
ต	๐	๐	๐	๐	ว	๐	๐	๐	๐
ถ	๐	๐	๐	๐	ส	๐, ๐	๐	๐	๐
ฐ	๐	๐	๐	๐	ห	๐	๐	๐	
น	๐	๐	๐	๐					
ป	๐	๐	๐	๐	เอ	๐			

- ๑. จารึกเมืองยะรัง จังหวัดปัตตานี
- ๒. จารึกเขารัง พ.ศ. ๑๑๘๒ จังหวัดปราจีนบุรี
- ๓. จารึกวัดมเหยงค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๔. จารึกหุบเขาช่องคอย จังหวัดนครศรีธรรมราช